

Anonimizētā versija

Tulkojums

C-495/19 – 1

Lieta C-495/19

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2019. gada 26. jūnijs

Iesniedzējtiesa:

Sąd Okręgowy w Poznaniu (Polija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2019. gada 14. maijs

Prasītāja:

Kancelaria Medius SA, kuras juridiskā adrese ir Krakovā

Atbildētāja:

RN

LĒMUMS

[..]

***Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Gospodarczy Odwoławczy* [Poznaņas apgabaltiesas 15. Civillietu apelācijas palāta, Polija]**

[..]

izskatījusi tiesas sēdē, kura notika 2019. gada 14. maijā, lietu

pēc *Kancelaria Medius SA*, kuras juridiskā adrese ir Krakovā, prasības

pret RN

par samaksu,

ņemot vērā prasītāja apelācijas sūdzību

par *Sąd Rejonowy w Trzciance* [Tšcjankas rajona tiesas]

2018. gada 30. oktobra spriedumu

[..]

nolēma:

uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:

vai Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV L 95, 29. lpp., turpmāk tekstā – “Padomes Direktīva 93/13/EEK”) 7. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka tam ir pretrunā tādi procesuāli noteikumi, saskaņā ar kuriem tiesa var taisīt izmugurisku spriedumu, pamatojoties tikai uz prasītāja apgalvojumiem, kurus tas ir norādījis prasības pieteikumā un kuri tai ir jāpieņem par patiesiem situācijā, kad atbildētājs, kas ir patērētājs un kam tika pienācīgi paziņots par tiesas sēdēs laiku, neierodas tajā pēc aicinājuma un neaizstāv savu nostāju?

[..]

Pamatojums

I. Fakti un tiesvedība valsts tiesā.

1. Prasītāja *Kancelaria Médius SA* cēla prasību, ar ko lūdza piedzīt no atbildētājas RN summu 1231 PLN apmērā ar procentiem. Prasības pieteikuma pamatojumā tā norādīja, ka piedzenama summa izriet no aizdevuma līguma, kurš tika noslēgts ar prasītājas tiesību priekštecī – *Kreditech Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialności*, kuras juridiskā adrese ir Varšavā.
2. Prasības pieteikumiem tika pievienoti dokumenti, kuri apstiprināja faktu, ka tā bija noslēgusi ar savu tiesību priekštecī [oriģ. 2. lpp.] prasījumu tiesības cesijas līgumu, kā arī pamatlīguma, uz kura nav atbildētājas paraksta, kopiju.
3. Pirmās instances tiesa prasības pieteikumu noraidīja, norādot, ka “no dokumentiem, kurus prasītāja pievienoja lietas materiāliem, nevar secināt, ka tās prasījums tika pierādīts. Nevar uzskatīt, ka dokumenti – procesuālā pārstāvja pilnvara ar dokumentiem, kuri apstiprina izdotas pilnvaras pareizību, cesijas līguma kopija, prasījuma tiesību cesijas līguma 1. pielikuma izraksts, 2016. gada 2. novembra aicinājums veikt samaksu, kā arī 2016. gada 2. novembra paziņojums par maksājumu bez pievienotiem apstiprinājumiem par to, ka atbildētājs ir saņēmis tos, kā arī aizdevuma pamatlīguma Nr. 83043008033 fotokopija – varētu pierādīt minēto prasījumu. Tie ir privāti dokumenti, kuri [...] apstiprina tikai to, ka persona, kura tos ir parakstījusi, sniedza tajos ietvertos apliecinājumus. Tie nekādā veidā neapstiprina to, ka starp atbildētāju un prasītājas tiesību priekštecī tika noslēgts aizdevuma līgums un atbildētājam tika nodoti naudas līdzekļi 770 PLN

apmērā. Ņemot vērā faktu, ka atbildētāja neaizstāvēja savu viedokli tiesā, tiesa taisīja aizmugurisku spriedumu, noraidot prasības pieteikumu.

4. Apelācijas sūdzībā prasītāja norādīja, ka pirmās instances tiesa citā starpā esot pārkāpusi *Kodeks postępowania cywilnego* [Civilprocesa kodekss, Polija] 339. panta 2. punkta noteikumus, to nepiemērojot un nebalstoties tikai uz tās prasības pieteikumā ietvertajiem apgalvojumiem. Apelācijas sūdzības iesniedzēja pamatojumā, citā starpā, centās pierādīt, ka pirmās instances tiesai vispirms bija jāņem vērā prasības pieteikumā ietvertie apgalvojumi un tikai tad, ja tie būtu “novērtēti negatīvi”, tai bija jāveic pierādījumu iegūšanas procedūra. Šajā ziņā tiesa esot pārkāpusi procesuālos noteikumus, tādēļ ka tā neizsniedza pierādījumu iegūšanas rīkojumu attiecībā uz dokumentiem, uz kuru pamata tā veica konstatējumus un kuri kļuva par tiešu pamatu prasības noraidīšanai (*Sąd Rejonowy* uzskatīja, ka prasītāja nepierādīja savu prasījumu). Tādējādi prasītāja lūdza grozīt pārsūdzēto spriedumu un apmierināt prasību pilnībā.
5. Savas nostājas pamatojumam prasītāja pievienoja vairāku tiesu nolēmumus, kuri apstiprina tās nostāju. No minētajiem nolēmumiem izriet, ka tiesas ir piekritušas viedoklim, ka situācijā, kad atbildētājs neaizstāv savu nostāju, tiesai ir jātaisā aizmugurisks spriedums, ņemot vērā tikai prasītāja prasības pieteikumā norādītos apgalvojumus. [oriģ. 3. lpp.]

II. Valsts un Eiropas tiesību akti, kuri var tikt piemēroti lietai.

6. Valsts tiesību akti [citēti Civilprocesa kodeksa fragmenti]

PIRMĀ DAĻA

IZZIŅAS PROCESS

VI SADAĻA PROCESS

III NODAĻA PIERĀDĪJUMI

1. SADAĻA Pierādīšanas priekšmets un pierādījumu izvērtēšana

227. pants. Pierādīšanas priekšmets ir fakti, kuri ir būtiski lēmuma pieņemšanai lietā.

228. pants. § 1. Fakti, kuri ir vispārzināmi, nav jāpierāda.

§ 2. Tas pats attiecas uz faktiem, kuri ir zināmi tiesai *ex officio*, tomēr tiesai tiesas sēdē ir jāvērs uz šiem faktiem procesa dalībnieku uzmanība.

229. pants. Tāpat nav jāpierāda fakti, ko pretējā puse ir atzinusi procesa laikā, ja par atzīšanu nav šaubu.

230. pants. Ja puse nepauž savu viedokli par pretējās puses apgalvojumiem par faktiem, tiesa, ievērojot visas iztiesāšanas rezultātus, var šos faktus atzīt par apstiprinātiem.

231. pants. Tiesa par konstatētiem var uzskatīt tos faktus, kuri ir būtiski lēmuma pieņemšanai lietā, ja šādu secinājumu var izdarīt no citiem konstatētiem faktiem (prezumpcija par faktiem).

232. pants. Pusēm ir pienākums norādīt uz pierādījumiem, kuri apstiprina tos faktus, no kuriem izriet tiesiskās sekas. Tiesa var pieļaut pierādījumus, ko neviena no pusēm nav pieteikusi.

233. pants. § 1. Tiesa izvērtē pierādījumu ticamību un svaru pēc saviem ieskatiem, pamatojoties uz iegūto materiālu visaptverošu apsvēršanu.

§ 2. Tiesa uz tāda paša pamata vērtē, kādu svaru piešķirt puses atteikumam uzrādīt pierādījumu vai tās radītiem šķēršļiem pierādījumu iegūšanā pretrunā tiesas nolēmumam.

234. pants. Likumā noteiktās prezumpcijas (likumiskā prezumpcija) ir saistošas tiesai; tomēr tās var atspēkot, ja tas nav izslēgts likumā.

2. SADAĻA Pierādījumu iegūšanas procedūra

1. IEDAĻA Vispārējie noteikumi.

235. pants. § 1. Pierādījumu iegūšanas procedūru veic iztiesājošajā tiesā, ja vien to neliedz pierādījuma raksturs, kā arī ja vien tā nerada būtiskus apgrūtinājumus vai tās izmaksas ir nesamērīgas ar strīda priekšmetu. Šādos gadījumos iztiesājošā [orig. 4. lpp.] tiesa pierādījumu iegūšanas procedūras veikšanu uzdod vienam no saviem locekļiem (nozīmētais tiesnesis) vai citai tiesai (pieaicinātais tiesnesis).

IV NODAĻA NOLĒMUMI

1. SADAĻA Spriedumi

1. iedaļa Sprieduma taisīšana

316. panta § 1. Pēc lietas izskatīšanas tiesa taisa spriedumu, ņemot vērā to stāvokli, kurš pastāvēja tiesas iztiesāšanas pabeigšanas brīdī; prasījuma apmierināšanu neliedz apstākļi, ka prasījums kļuva izpildāms lietas izskatīšanas laikā.

3. iedaļa Aizmuguriski spriedumi

339. pants. § 1. Ja atbildētājs nav ieradies uz nozīmētu sēdi vai ir ieradies tajā, bet nepiedalās tiesas sēdē, tiesa taisa aizmugurisku spriedumu.

§ 2. Šajā gadījumā par patiesu tiek pieņemts prasītāja apgalvojums par faktiskiem apstākļiem, kas norādīti prasības pieteikumā vai procesuālos dokumentos, kuri izsniegti atbildētājam pirms tiesas sēdes, ja vien tie nerada pamatotas šaubas vai netika norādīti ar mērķi apiet likumu.

7. Savienības tiesību akti

Padomes Direktīvas 93/13/EEK 6. pants

1. Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un, ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.

Padomes Direktīvas 93/13/EEK 7. pants

1. Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.

2. Šā panta 1. punktā minētie līdzekļi ietver noteikumus, saskaņā ar kuriem personas vai iestādes, kurām atbilstoši valsts tiesībām ir likumīgas intereses patērētāju aizsardzībā, var saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem iesniegt prasību tiesā vai kompetentās pārvaldes iestādēs, lai panāktu lēmumu par to, vai līguma noteikumi, kas sastādīti vispārējai [oriģ. 5. lpp.] izmantošanai, ir negodīgi, un, lai minētās personas vai iestādes varētu piemērot atbilstošus un efektīvus līdzekļus šo noteikumu ilgstošas izmantošanas novēršanai.

3. Pienācīgi ņemot vērā valstu tiesību aktus, 2. punktā minētos tiesiskās aizsardzības līdzekļus var atsevišķi vai kopā vērst pret vairākiem pārdevējiem vai piegādātājiem vienā un tajā pašā tautsaimniecības nozarē, vai to apvienībām, kuras izmanto vai iesaka izmantot tos pašus vispārējos līguma noteikumus vai līdzīgus noteikumus.

LESD 267. pants [pilna redakcija]

[..]

III. Valsts tiesas šaubas par tiesību aktiem un to nozīme tiesiskā jautājuma izlemšanai.

8. Polijas civillietās ir paredzēta iespēja taisīt aizmugurisku spriedumu, “ja atbildētājs nav ieradies uz lietas izskatīšanai nozīmētu sēdi vai ir ieradies tajā, bet nepiedalās lietas izskatīšanā (Civilprocesa kodeksa 339. panta 1. punkts) – tā ir atkāpe no procesa pēc sacīkstes principa (kurš izriet no Civilprocesa kodeksa 316. panta 1. punkta un 227. un nākamajiem pantiem). [oriģ. 6. lpp.]

9. Iespēja taisīt aizmugurisku spriedumu ir arī pieļaujama lietās, kurās komersanti ir cēlušī prasības pret patērētājiem.
10. Aizmuguriska sprieduma taisīšanas nosacījums rodas it īpaši tādā situācijā, kādā radās aplūkojamā lietā, proti, saistībā ar faktu, ka atbildētāja (patērētājs) neieradās tiesā, kaut arī tai tika pienācīgi tika izsniegts prasības pieteikuma noraksts. Jāuzsver, ka Polijas procedūrā ir atļauta izsniegšanas fikcija situācijā, kad puse nesaņem piegādāto tiesas sūtījumu, neskatoties uz iespējām, kas tai tika radītas saskaņā ar īpašiem noteikumiem (tā saucama aizstātā izsniegšana; sk. Civilprocesa kodeksa 139. pantu). Tādēļ salīdzinoši bieži rodas situācijas, kas ir līdzīgas tai, kura ir aplūkojamā lietā, proti, kad komersants ceļ prasību par samaksu un atbildētājs, kurš ir patērētājs, neaizstāv savu nostāju.
11. Aplūkojamā procesuālajā stāvoklī būtiskākais šķiet Civilprocesa kodeksa 339. panta 2. punkts, saskaņā ar kuru, taisot aizmugurisku spriedumu, tiesa par patiesu pieņem prasītāja apgalvojumu par faktiem, kuri ir norādīti prasības pieteikumā vai procesuālos dokumentos, kas izsniegti atbildētājam pirms tiesas sēdes, ja vien tie nerada pamatotas šaubas vai nav norādīti ar mērķi apiet likumu”. No minētās tiesību normas izriet, ka aizmuguriskā sprieduma faktiskajam pamatam ir vienpusējs raksturs, tātad tas tiek veidots, ņemot vērā prasītāja kā aktīvas puses norādītajiem faktiem. Tādējādi automātiski par aizmuguriskā sprieduma faktiskos pamatu kļūst prasītāja apgalvojumi, ja vien tie nerada tiesas “pamatotas šaubas” vai tiesa nav uzskatījusi, ka šie apgalvojumi tika norādīti “ar mērķi neievērot likumu” (Civilprocesa kodeksa 339. panta 2. punkts).
12. Jānorāda, ka Civilprocesa kodeksa 339. panta 2. punktā nav viennozīmīgi norādīts, vai tajā norādītajiem noliedzošajiem nosacījumiem (“pamatotas šaubas”, “neievērot likumu”) būtu jārodas tikai prasītāja apgalvojumu analīzes kontekstā vai plašākā kontekstā, tātad arī tad, kad tiek analizēti prasītāja prasībai pievienotie “procesuālie dokumenti” vai citi dokumenti.
13. [Īss izklāsts par doktrīnā norādītajiem viedokļiem] [..]
14. [..] **[oriģ. 7. lpp.]**
15. [..].
16. [..] Civilprocesa kodeksa 339. panta 2. punkta formulējums neizkļiedē šaubas par to, vai aplūkojamais regulējums, kurš pieļauj iespēju taisīt aizmugurisku spriedumu pret patērētāju un kurā par faktisko pamatu tiek izmantoti tikai prasītāja (komersanta) apgalvojumi, ja vien tie nerada “pamatotas šaubas” vai tiesa nav uzskatījusi, ka tie tika norādīti “ar mērķi apiet likumu”, atbilst patērētāju aizsardzības standartam, kuri it īpaši ir pieprasīti Direktīvā 93/13/EK, ņemot vērā Tiesas judikatūrā izteikto nepieciešamību veikt pārbaudi par attiecīgajā “līgumā esošo noteikumu iespējamo negodīgumu” (sk. jo īpaši spriedumu *Profi Credit Polska*, C-176/17, EU:C:2018:711, 41. punkts).

17. Tādās lietās, kā šī, t.i. situācijā, kad komersants ceļ prasību pret patērētāju, kurš neaizstāv savu nostāju, *Sąd Okręgowy* šaubas radās par to, ka Civilprocesa kodeksa 339. panta 2. punktā norādītie noliedzšie nosacījumi nav nosacījumi, kuri pieprasītu nodrošināt vienādu aizsardzības standartu. Jāuzsver, ka neraugoties uz to, ka gan “pamatotu šaubu” nosacījumu, gan apgalvojumu norādīšanas “ar mērķi apiet likumu” nosacījumu var uzskatīt par elastīgu mehānismu, tomēr tas nebūt nav mehānisms, kurš garantētu vienādu aizsardzību patērētājiem, kuri atrodas līdzīgās procesuālās situācijās. Katrā lietā patērētāja aizsardzības līmenis lielā mērā ir atkarīgs no tā, cik detalizēti ir prasītāja norādītie apgalvojumi.
18. Turklāt no tiesību normas analīzes secināms, ka jo lakoniskāki ir prasītāja apgalvojumi, jo mazāka ir iespēja, ka tiesai var rasties “pamatotas šaubas” vai tā var secināt, ka argumenti tika norādīti ar mērķi “apiet likumu” [oriģ. 9. lpp.], tādējādi lielāka ir varbūtība, ka prasītājam tiks taisīts labvēlīgāks izmugurisks spriedums, tiesai neveicot tā prasījuma pamata padziļinātu analīzi.
19. It īpaši ir jāpievērš uzmanība faktam, ka no Civilprocesa kodeksa 339. panta 2. punkta viedokļa nepareiza pirmās instances tiesas rīcība ļāva konstatēt prasības noraidīšanas pamatu esamību. Pamatojoties uz pareizi interpretētu tiesību normu, tādos apstākļos, kādi ir aplūkojamā lietā, *Sąd Rejonowy* būtu jāapmierina prasītājas prasība.
20. Tajā pašā laikā tiesai ir jānodrošina to tiesību iedarbīga aizsardzība, kuras patērētājam izriet no Direktīvas 93/13 (spriedums lietā *Aqua Med*, C-266/18, EU:C:2019:282, 44. punkts). Savā pastāvīgajā judikatūrā Tiesa ir uzsvērusi sabiedrības interešu, ko veido attiecībā pret pārdevējiem vai piegādātājiem vājākā pozīcijā esošo patērētāju aizsardzība, raksturu un nozīmi (spriedums lietā *Profi Credit Polska*, C-176/17, EU:C:2018:711, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).
21. Tāpat Tiesa ir uzsvērusi, ka principā Savienības tiesībās nav saskaņotas procedūras, kas piemērojamas līguma noteikumu iespējami negodīgā rakstura pārbaudei, un tās ietilpst dalībvalstu iekšējā tiesību sistēmā, tomēr attiecībā uz prasījumiem, kuri izriet no Savienības tiesību aktiem, tām ir jānodrošina tādi noteikumi, kuri nav mazāk labvēlīgi par noteikumiem, kuri iekšējā tiesību sistēmā regulē līdzīgas situācijas (līdzvērtības princips; lietas *Profi Credit Polska*, C-176/17, 57. punkts, un *Aqua Med.*, C-266/18, 47. punkts).
22. Valsts tiesību sistēmā ir arī jāparedz paredz tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, kā paredzēts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā (lietas *Profi Credit Polska*, C-176/17 57. punkts un *Aqua Med.*, C-266/18 47. punkts).
23. Iepriekš minēto lietas faktu un juridiskā konteksta izvērtējums nenorāda uz to, ka, tiesai izspriežot lietu saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 339. panta 2. punktu, varētu tikt pārkāpts līdzvērtības princips, jo šī norma vienlīdz ir piemērojama visām civillietām, kuras tiek nodotas Polijas tiesām neatkarīgi no tā, vai atbildētājs ir patērētājs vai cits tiesisko attiecību dalībnieks.

24. Tajā pašā laikā ir jānorāda, ka, ja tiesa piemēros Civilprocesa kodeksa 339. panta 2. punktu aplūkojamās lietas apstākļos, tad tai nebūs pamata pārbaudīt starp pusēm noslēgtā līguma nosacījumus, tostarp iespējami negodīgus noteikumus. Rezultātā tas varētu liegt atbildētājam, kas ir patērētājs, tiesību aizsardzības līdzekli **[oriģ. 9. lpp.]**, kura viens no elementiem ir tiesas *ex officio* veikta tāda līguma pārbaude, kas ir šajā tiesā celtās prasības pamats.
25. Tādēļ *Sąd Okręgowy w Poznaniu* ieskatā ir nepieciešams lūgt Eiropas Savienības tiesai atbildēt uz rezolutīvajā daļā ietverto jautājumu atbilstoši LESD 267. pantam.

[..]

DARBBA VERSIJA